

LG-2004-32049

INSTANS:	Gulating lagmannsrett - Dom
DATO:	2005-12-30
DOKNR/PUBLISERT:	LG-2004-32049
STIKKORD:	Menerstatning. Folketrygdloven § 13-17, § 13-3.
SAMMENDRAG:	Hjelpepleier søkte om menerstatning etter folketrygdloven. Trygderetten fant at hun ikke hadde vært utsatt for en arbeidsulykke, og at vilkårene for yrkesskadedekning derfor ikke var oppfylt. Lagmannsretten kom til samme resultat som Trygderetten og frifant staten.
SAKSGANG:	Haugesund tingrett - Gulating lagmannsrett LG-2004-32049. Anke til Høyesterett nektet fremmet, HR-2006-662-U .
PARTER:	A (Advokat Per Danielsen) mot Rikstrygdeverket (Advokat Gunnar Ove Hæreid).
FORFATTER:	Lagdommer Fredrik Staff, kst. lagdommer Karl Harald Søvig, tingrettsdommer Arne Landmark.

Saken gjelder prøving av trygderettens kjennelse i yrkesskadesak.

Saksforholdet er i korthet følgende:

Saksøker, A, er utdannet hjelpepleier. I 1979 begynte hun å arbeide med psykisk utviklingshemmede ved et bokompleks i ---vegen i Haugesund. A arbeidet der frem til hun i 1995 ble omplassert på grunn av uoverensstemmelser med arbeidsgiveren. En av klientene i ---vegen var en autistisk kvinne kalt B. I tillegg til autisme hadde B en omfattende utviklingshemming. Hun hadde en meget høy grad av selvskading og led dessuten av spisevegring. I juli 1994 ble det etablert et prosjekt som hadde som formål å lage et behandlingsopplegg for B. Formålet med opplegget var å redusere farlig selvskadende atferd, trene grunnleggende ferdigheter og bygge opp kompetansen i personalet.

Det ble iverksatt en rekke tiltak som ledd i behandlingen av B. Det er ingen uenighet om at enkelte av disse inneholdt tunge elementer av tvang. Særlig to av tiltakene medførte på denne bakgrunn reaksjoner hos personalet som hadde det daglige ansvaret for B. Dette gjaldt tiltakene « styrt gange » og « bakoverbøying på krakk » Det ble utarbeidet skriftlige prosedyrer for tiltakene med beskrivelse av målsettingen, kriteriene for iverksettelse, tiltaket og gjennomføringen. Etter iverksettelsen ble tiltakene korrigert flere ganger.

Bruken av tiltaket « styrt gange » ble iverksatt i midten av september 1994, mens tiltaket « bakoverbøying på krakk » ble tatt i bruk i slutten av desember 1994.

Allerede før prosjektet ble satt i gang, var det klart at de planlagte tiltakene ville inneholde betydelige elementer av tvang. De ansatte ble på den bakgrunn gitt anledning til å trekke seg fra deltakelse i prosjektet. A trakk seg ikke fra prosjektet, men reserverte seg etter hvert mot å bruke enkelte tiltak. Først reserverte hun seg mot å bruke såkalt « hodesirkling », senere også mot bruk av « styrt gange ». Hun mener selv dette ble godkjent av ledelsen. Tiltaket « bakoverbøying på krakk » ble bare benyttet i forbindelse med måltider, og var derfor i utgangspunktet ikke aktuelt for A som bare gikk nattevakter. A så dette tiltaket i bruk første gang da hun kom på vakt den 4. februar 1995. Lagmannsretten kommer tilbake til denne hendelsen i sine premisser.

As holdning til enkelte sider av behandlingsopplegget medførte visse uoverensstemmelser mellom henne og enkelte av de øvrige ansatte. Natt til 16. januar 1995 reserverte A seg mot å gjennomføre « styrt gange » med B. I et påfølgende møte på avdelingen, ble A gitt en muntlig advarsel. Avdelingsledelsen gjorde det klart at det ikke kunne overlates til personalet selv å vurdere hvilke tiltak som skulle benyttes. Samme dag tok A telefonisk kontakt med en representant for

fylkesmannen. Hun redegjorde for det nevnte møtet med ledelsen og den muntlige advarselen hun var blitt gitt. A fikk opplyst at fylkeslegen ikke hadde godkjent iverksettelse av tiltaket « styrt gange », og at hun burde ta saken opp skriftlig med sine overordnede.

Som tidligere nevnt ble A 4. februar 1995 for første gang vitne til tiltaket « bakoverbøying på krakk ». A ble bedt om å være med på gjennomføringen av tiltaket da hun kom på vakt denne kvelden, men nektet. I notatet fra en oppfølgende personalsamtale med pleie- og omsorgsleder, fremgår det at A ville få en skriftlig advarsel på bakgrunn av nevnte hendelse. Av samme notat fremgår det også at medarbeidere som ikke fant det mulig å være med på det vedtatte behandlingsopplegg om mulig ville bli overført til andre oppgaver.

Den 15. februar 1995 ble det holdt en oppfølgende personalsamtale. Det fremgår av notatet fra møtet at bl.a. spørsmålet om omplassering ble diskutert. Ønskene og mulighetene knyttet til denne ble drøftet. Lagmannsretten finner ikke grunn til å gå nærmere inn på dette. Det skal imidlertid nevnes at A på møtet presiserte at hun ikke ville godta den skriftlige advarselen. Arbeidsgiver uttrykte på sin side at den skriftlige advarselen ville bli opprettholdt.

Den 20. februar 1995 ble A meddelt midlertidig flytting av arbeidssted.

Den 23. februar ble det avholdt et nytt møte med ytterligere oppfølging av personalsamtalen. I notat fra møtet fremgår det at den skriftlige advarselen ble opprettholdt, og at A fikk tilbud om overflytting til nytt arbeidssted. A ble gitt frist til dagen etter med å akseptere omplasseringstilbudet. Det ble samtidig presisert at dersom omplasseringen ikke ble akseptert, ville arbeidsgiver forberede oppsigelsessak. Senere ble fristen for å akseptere tilbudet forlenget til den 1. mars 1995. I sitt svar til kommunen opplyste A at hun godtok omplasseringen. Hun tok imidlertid samtidig klare forbehold knyttet til dette.

Etter omplasseringen arbeidet A på sitt nye arbeidssted fram til hun ble sykemeldt den 7. mars 1995. Hun var sammenhengende sykemeldt frem til hun ett år senere gikk over på attføring. Hun er senere innvilget full uførepensjon fra 1. januar 2002 som følge av psykisk lidelse.

A framsatte krav om menerstatning ved yrkesskade etter folketrygdloven § 13-17 den 12. oktober 2000. Trygdekontoret avsto kravet i vedtak av 16. oktober 2000. Etter klage ble vedtaket opprettholdt av fylkestrygdekontoret i vedtak av 30. september 2002. A anket fylkestrygdekontorets vedtak til Trygderetten som avsa kjennelse 16. januar 2004 med slik slutning:

«1. Fylkestrygdekontorets vedtak av 30. september 2002 stadfestes.

2. Saksomkostninger tilkjennes ikke.»

Trygderetten sluttet seg i det alt vesentlige til fylkestrygdekontorets begrunnelse.

Det skal ellers nevnes at Gulating lagmannsrett i en dom av 23. juni 1999 fant at omplasseringen av A måtte likestilles med en oppsigelse, og at denne var i strid med arbeidsmiljøloven § 69. A ble tilkjent erstatning for økonomisk tap og for ikkeøkonomisk skade. Ved Haugesund tingretts dom av 30. juni 2003, ble hun tilkjent menerstatning etter skadeserstatningsloven § 3-2.

Ved stevning datert 9. juli 2004, reiste A sak mot Staten v/ Rikstrygdeverket med krav om at Trygderettens kjennelse er ugyldig. Det ble anført at det foreligger feil ved trygderettens saksbehandling og rettsanvendelse. Under saksforberedelsen for lagmannsretten er anførselen om saksbehandlingsfeil frafalt. Staten har tatt til motmæle. Hovedforhandling ble holdt i Haugesund 29. november 2005. Saksøkeren møtte med sin prosessfullmektig og ga forklaring. Det ble avhørt ett vitne og foretatt slik dokumentasjon som rettsboken viser.

Saken står i det alt vesentlige i samme stilling for lagmannsretten som for trygderetten.

Saksøker har i det vesentlige anført:

Vitneforklaringen fra psykiater Brekke i lagmannsretten har brakt et nytt perspektiv inn i saken. Brekke trekker fram hendelsen 4. februar 1995, og hevder at denne skapte et akutt psykisk traume hos A. Etter Brekkes oppfatning, er det den nevnte hendelse som har påført A en posttraumatisk stresslidelse. Han mener hendelsen representerer en arbeidsulykke i folketrygdlovens forstand. Dette må legges til grunn. A har fått tre diagnoser. Angstlidelsen og depresjonen skyldes arbeidsgivers

håndtering av saken.

Lagmannsretten skal ikke ta stilling til om hendelsen 4. februar er årsak til saksøkers psykiske skade. Tvistetema i saken er hvorvidt de påkjenninger hun er blitt utsatt for kan anses som arbeidsulykke i lovens forstand. Det er dette spørsmålet trygderetten tok stilling til. Den framlagte spesialisterklæring fra psykiater Sigurd Wisløf er irrelevant for det spørsmål lagmannsretten skal ta stilling til. Wisløf foretar en årsaksvurdering, og tar overhodet ikke stilling til om saksøker er påført en yrkesskade. Samtlige av vilkårene i folketrygdloven § 13-3 er oppfylt, og saksøker har dermed krav på menerstatning.

Når lagmannsretten skal ta stilling til om det foreligger en arbeidsulykke i folketrygdlovens forstand må det tas utgangspunkt i lovens ordlyd. Formålet med bestemmelsens tredje ledd er å « skjære bort » lidelser som ikke har sammenheng med arbeidsforholdene. Det man står overfor i den foreliggende sak er et traume som ble utløst av arbeidsforholdene. Lagmannsretten må vurdere om man vil se hendelsen 4. februar i sammenheng med reaksjonene fra kommunen eller ikke.

I rettsaken som behandlet spørsmålet om gyldigheten av omplasseringen/oppsigelsen, harselerte lagmannsretten med kommunens vurderinger og begrunnelser. Lagmannsretten gikk i den saken nøye inn på arbeidsgivers opptreden i forhold til A, og det er ingen tvil om at hun ble utsatt for en forsettlig gjengjeldelse fra kommunens side.

I sine anførsler legger staten betydelig vekt på at hendelsen må være plutselig eller uventet for å være omfattet av folketrygdloven § 13-3. Kravet til « plutselighet » er ikke så strengt som staten vil ha det til. Det vises i denne sammenheng til Nygaard og Holgersens bok « Trygderett », side 244 hvor det sies at dette kravet i praksis er blitt neddempet noe. Reelle hensyn tilsier at saksøkers psykiske skade blir godkjent som yrkesskade. Det er større grunn til å beskytte henne som forsettlig bli utsatt for gjengjeldelse fra arbeidsgivers side enn personer som blir utsatt for et hendelige uhell.

For øvrig vises det til at det er tatt initiativ for å gi arbeidstakere som varsler om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen bedre beskyttelse enn tidligere, jfr. Ot.prp.nr.49 (2004-2005) . Selv om lovgivningen som skal gi nevnte gruppe en særskilt beskyttelse foreløpig ikke er vedtatt, må det tillegges vekt at myndighetene åpenbart mener at behovet for en slik lovgivning er til stede.

Det er nedlagt slik påstand:

- «1. Trygderettens kjennelse av 16.01.2004 i ankesak 03/02122 kjennes ugyldig.
2. Saksøker tilkjennes saksomkostninger i sakene for Trygderetten og lagmannsretten med tillegg av lovens rente fra forfall og frem til betaling skjer.»

Saksøkte har i det vesentlige gjort gjeldende:

Det er ikke uenighet om at man rent politisk ønsker å styrke vernet for personer som varsler om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen. I det foreliggende forslag til endring av arbeidsmiljøloven har man, som påpekt av den annen part, tatt hensyn til dette. man, som påpekt av den annen part, tatt hensyn til dette. man, som påpekt av den annen part, tatt hensyn til dette. Det er imidlertid arbeidsmiljølovens bestemmelser som skal gi vern for denne gruppen, ikke trygdereglene.

Saksøkte trekker ikke i tvil at den annen part, i forbindelse med arbeidskonflikten, har vært utsatt for store belastninger- det være seg så vel fra arbeidsgiver som fra samfunnet ellers. Trygderetten har i sin avgjørelse ikke vurdert spørsmålet om årsakssammenheng mer generelt, men har vurdert om det er enkelthendelser eller belastning over tid som danner bakgrunnen for As helseproblemer.

Trygderettspraksis må tillegges meget stor vekt ved tolkning av begrepene « yrkesskade » og « arbeidsulykke ». Det vises til uttalelser i Rt-2000-220 og Rt-2000-1028 . Trygderettens praksis ved tolkning av disse begrepene er gjennomgående konsekvent og entydig. Av forarbeidene til folketrygdloven av 1997, fremgår det at det ikke har vært meningen å foreta noen endring i yrkesskadedekningens rekkevidde i forhold til den tidligere praksis.

Det bør utvises forsiktighet med å tolke folketrygdloven § 13-3 andre ledd utvidende. Formålet med yrkesskadedekningen er å gi kompensasjon for den særlige risiko som antas å følge av det

arbeid man utfører, jfr. Rt-2004-487 flg. Det er to alternative vilkår som må være oppfylt for at en hendelse skal regnes som en arbeidsulykke etter folketrygdloven § 13-3 annet ledd. Ingen av disse vilkårene er oppfylt. Etter bestemmelsens tredje ledd, er bl.a. en lidelse som har utviklet seg som følge av psykiske påkjenninger eller belastninger over tid, ikke regnet som yrkesskade. Ved tolkning av § 13-3 er det viktig å se hele bestemmelsen i sammenheng.

I forarbeidene til folketrygdloven vises det i Ot.prp.nr.29 (1995-1996) til at begrepet arbeidsulykke ikke var definert i den tidligere folketrygdloven, men at begrepet gjennom praksis har fått et nokså klart innhold. Det sies også at definisjonen av begrepet arbeidsulykke gitt i § 13-3 svarer til den definisjon som tidligere har vært lagt til grunn i praksis. For forståelsen av bestemmelsen er forarbeidene til og praksis etter lov om yrkesskadeforsikring også relevante. Yrkesskadeforsikringsordningen stiller også opp et krav om at det må foreligge en arbeidsulykke. I Ot.prp.nr.44 (1988-1989) sies det i forbindelse med drøftelsen av begrepet arbeidsulykke i relasjon til forsikringsordningen, at det må antas at skadelig påvirkning som strekker seg over mer enn ett skift eller en arbeidsdag faller utenfor yrkesskadebegrepet.

Saksøker hevder at den omplassering/oppsigelse hun ble utsatt for representer en arbeidsulykke i lovens forstand. Saksøkte deler ikke denne oppfatning, og viser bl.a. til RG-2003-478. Her drøftet Agder lagmannsrett spørsmålet om det å miste arbeidet, og de psykiske påkjenninger dette innebærer, kan sies å være dekningsmessig etter folketrygdlovens § 13-3. Lagmannsretten konkluderer med at slike følger er utenfor hva folketrygdlovens regler om dekning ved yrkesskader skal omfatte. Heller ikke den omstendighet at en arbeidsgiver kan klandres for en oppsigelse, eller måten en oppsigelse gjennomføres på, fører normalt til at det foreligger en yrkesskade etter folketrygdloven. Etter saksøktes oppfatning må en omplassering av en arbeidstaker vurderes på samme måte. Risikoen for oppsigelse/omplassering er en annen type risiko enn det bestemmelsen i folketrygdlovens § 13-3 tar sikte på å beskytte mot. Ved uberettiget oppsigelse eller omplassering har arbeidsmiljøloven et særskilt sanksjonssystem. Selv om en oppsigelse eller en omplassering kan fortone seg som en stor ulykke for en arbeidstaker personlig, er det ikke et slikt negativt avvik fra det som kan forventes i et arbeidsforhold at det bør betegnes som en arbeidsulykke.

Saksøker hevder at ikke bare omplasseringen/oppsigelsen må trekkes inn i vurderingen av om det foreligger en arbeidsulykke. Etter hennes oppfatning må også de oppståtte konflikter med andre arbeidstakere, og arbeidsgivers mer generelle håndtering av de problemene på arbeidsplassen, tillegges vekt. Etter den trygderettspraksis som foreligger er dette ikke riktig.

Oppsummeringsmessig kan det sies at reglene om ytelser ved yrkesskader tar sikte på å gi kompensasjon for risikoen knyttet til selve arbeidet. Etter Trygderettens praksis er mobbing, trakassering og arbeidskonflikter hendelser som i utgangspunktet faller utenfor folketrygdens ulykkesbegrep, selv om det er ledelsen som står bak. Trakassering i form av direkte voldsutøvelse eller alvorlige trusler, som er egnet til å framkalle alvorlig frykt, vil kunne omfattes av ulykkesbegrepet. Hendelser av denne karakter foreligger imidlertid ikke i denne saken. For at en aktuell påkjenning skal kunne godkjennes som arbeidsulykke må den dessuten være helt kortvarig, og ikke i noe fall strekke seg over mer enn en arbeidsdag eller et skift. Etterfølgende hendelser må vurderes hver for seg.

Belastningen saksøker ble utsatt for 4. februar 1995 kan heller ikke gi grunnlag for menerstatning. Hendelsen ligger innefor det den annen part kunne forvente å oppleve på arbeidssedet. Hun var meget godt kjent med det behandlingsopplegget som skulle gjennomføres i god tid på forhånd, og det var fastsatt skriftlige prosedyrer for behandlingen. Disse var hun også uten tvil kjent med. Det faktum at hun som en av få arbeidstakere reserverte seg mot å delta i deler av behandlingen, understreker i seg selv dette.

Retten bør ellers merke seg at anførselen om at hendelsen den 4. februar 1995 isolert sett skulle representere en arbeidsulykke, er ny for lagmannsretten. Saksøker har ikke selv tidligere, verken skriftlig eller muntlig, hevdet at det foreligger en slik sammenheng, og det finnes ikke spor av en slik anførsel ellers i saken.

To psykiatere har uttalt seg i sakens anledning. Deres vurderinger er totalt forskjellige. Lagmannsretten må legge psykiater Sigurd Wisløfs vurderinger til grunn for sin avgjørelse. Wisløf

sier uttrykkelig at det er eksponeringen fra samfunnet som må sies å være utløsende for de helseproblemer som er oppstått. Etter saksøktes mening kan det ikke være tvil om at det er langvarig psykisk belastning og slitasje som er bakgrunnen for saksøkers helseproblemer - ikke en enkelt hendelse.

Etter saksøktes oppfatning har trygderetten foretatt en korrekt rettsanvendelse, og den foreliggende kjennelse er følgelig gyldig.

Det er nedlagt slik påstand:

- «1. Staten v/ Rikstrygdeverket vert frifunnen.
2. Staten v/ Rikstrygdeverket vert tilkjent sakskostnader med tillegg av rente etter rentelova fra forfall til betaling skjer.»

Lagmannsretten skal bemerke:

Etter trygderettsloven § 23 kan domstolene prøve lovligheten av Trygderettens kjennelse. Kompetansen er begrenset til å prøve gyldigheten av kjennelsen innenfor rammen av prinsippene for domstolsprøving av forvaltningsvedtak, det vil si rettsanvendelsen, det faktiske grunnlag for avgjørelsen og saksbehandlingen. Etter som det er tale om et forvaltningsvedtak som er helt ut lovbundet, kan det som den klare hovedregel ikke gis realitetsdom., jfr.Rt-2001-995.

Saksøker anfører at det foreligger feil ved Trygderettens rettsanvendelse.

Folketrygdlovens § 13-17 regulerer retten til menerstatning ved yrkesskade. Erstatningen skal gi kompensasjon for varige medisinske følger av en skade eller sykdom som er godkjent som yrkesskade eller yrkessykdom etter loven. Det er bare ved slike skader og sykdommer at folketrygden yter menerstatning.

Med yrkesskade menes etter folketrygdloven § 13-3 første ledd en personskade, en sykdom eller et dødsfall som skyldes en arbeidsulykke. Begrepet « arbeidsulykke » er nærmere definert i § 13-3 annet ledd som lyder:

« Som arbeidsulykke regnes en plutselig eller uventet ytre hending som medlemmet har vært utsatt for i arbeidet. Som arbeidsulykke regnes også en konkret tidsbegrenset ytre hending som medfører en påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid. »

I § 13-3 tredje ledd avgrenses yrkesskadebegrepet mot bl.a. lidelser som har utviklet seg som følge av psykiske påkjenninger eller belastninger over tid.

Hovedspørsmålet lagmannsretten skal ta stilling til er om Trygderetten har anvendt loven riktig når den har kommet til at saksøker ikke har vært utsatt for en arbeidsulykke i folketrygdlovens forstand. Begrepet arbeidsulykke er et skjønsmessig begrep som innebærer at det må foretas et lovskjønn.

Det følger av folketrygdlovens forarbeider og en omfattende praksis fra Trygderetten at både fysiske og psykiske skader etter en arbeidsulykke omfattes av loven. Det er i denne forbindelse ikke noe krav at vedkommende skadelidte må være påført fysisk skade.

Av forarbeidene framgår det også uttrykkelig at definisjonen av begrepet arbeidsulykke i gjeldende lov svarer til den definisjon som ble lagt til grunn i praksis også tidligere.

Trygderetten har i en rekke avgjørelser drøftet det nærmere innhold i begrepet arbeidsulykke. Som det fremgår av lovens definisjon, er hovedregelen at skadelidte i forbindelse med arbeidet må ha vært utsatt for en ytre påkjenning eller belastning som har voldt skade. Den skadevoldende hendingen må ha skjedd uventet eller uforutsett, og ha oppstått med en viss plutselighet, slik at det foreligger en ulykkeshendelse med et markert ulykkesmoment. Typisk er akutt skade ved bruk av maskiner eller verktøy, skade på grunn av fallende gjenstand, skade ved eksplosjon og lignende. Ulykkesbegrepet omfatter også tilfeller av ekstraordinær belastning eller påkjenning knyttet til en konkret tidsbegrenset ytre hending som ligger utenfor rammen av en normal arbeidsprestasjon i yrket. Her ligger ulykkesmomentet primært i at skadelidte ikke var forberedt på, eller ikke kunne

unngå, den usedvanlige påkjenningen som vedkommende ble utsatt for.

Partene er enige om at A har utviklet såkalt posttraumatisk stresslidelse. Det er heller ikke omtvistet at hun er påført denne lidelsen som følge av belastningene hun var utsatt for i forbindelse med sitt tidligere arbeid og de konflikter som oppstod på arbeidsplassen.

For Trygderetten opplyste A at følgende hendelser dannet grunnlag for hennes søknad om menerstatning:

- at jobben ble fratatt henne
- at hun ble truet med taushetsplikt og seks måneder fengsel
- at hun ble fratatt kurstilbud
- at hun ble utsatt for en rekke beskyldninger fra kollegaer
- at hemmelige rapporter ble skrevet om henne og senere brukt mot henne.

På samme måte som for Trygderetten er det fra saksøkers side for lagmannsretten gjort gjeldende at omplasseringen/oppsigelsen, sett i sammenheng med de øvrige foran nevnte hendelser, må falle inn under begrepet arbeidsulykke i loven. Anførselen om at en hendelse på arbeidsplassen om kvelden den 4. februar 1995 isolert sett må betraktes som en arbeidsulykke er ny for lagmannsretten.

I Gulating lagmannsretts dom av 23. juni 1999 (LG-1998-844), som behandler gyldigheten av omplasseringen/oppsigelsen, er nevnte hendelse beskrevet på denne måten:

« Om kvelden den 4. februar 1995 kom A på vakt. Vakten startet kl. 22.00, men hun ankom noe tidligere, ca. kl. 21.20. Da A ankom hadde B vært i en « spisesituasjon » i over fire timer. To vernepleievikarer hadde forsøkt å få henne til å spise middag. B hadde kastet maten utover hele rommet. Det var matrester på gulv, vegger og i tak. Pleierne gjennomførte både « bakoverbøying på krakk » og « styrt gange » med jevne mellomrom. Det nøyaktige antallet ble ikke registrert og er derfor ukjent, men det er på det rene at tiltakene ble benyttet jevnlig gjennom hele tiden måltidet varte, ca. fireogenhvrtimer. Da A ankom var B våt av svette og pleierne på det nærmeste utslitt. A reagerte omgående på det hun så. Hun gjorde sine kolleger oppmerksom på at hun anså behandlingen av B som ulovlig, bad dem om å avslutte omgående og foreslo at B ble brakt til legevakten. De ansvarlige pleierne nektet å avslutte tiltakene under henvisning til den instruks de hadde fått. A ble bedt om å overta, men nektet. En annen pleier ble tilkalt og tiltakene ble kort tid deretter avsluttet. »

Partene har under behandlingen av saken i lagmannsretten sagt seg enig i framstillingen. Lagmannsretten legger denne til grunn.

Lagmannsretten tar først stilling til om omplasseringen til nytt arbeidssted kan betraktes som en arbeidsulykke etter § 13-3 annet ledd første punktum. Ut fra den trygderettspraksis som foreligger, jfr TTR-2003-03972 med henvisninger til tidligere avgjørelser, er det etter lagmannsrettens oppfatning ikke tvil om at omplasseringen i seg selv ikke representerer en ulykkesskade. Hendelsen kan ikke sies å ha skjedd uventet eller uforutsett og har heller ikke oppstått med en viss plutselighet slik at det foreligger en ulykkeshendelse med et markert ulykkesmoment.

Lagmannsretten kan heller ikke se at hendelsen faller inn under § 13-3 annet ledd annet punktum. Saksøkte har i denne sammenheng vist til dom inntatt i RG-2003-478 . I nevnte dom drøfter Agder lagmannsrett om det å miste arbeidet omfattes av bestemmelsen.

I rettens premisser uttales det bl.a.:

« Selv om det å miste arbeidet for noen er en så betydelig påkjenning at det kan gi opphav til varige psykiske skadevirkninger, ser lagmannsretten det slik at slike følger er utenfor hva folketrygdlovens regler om dekning for yrkesskader tar sikte på. Det er ikke noen holdepunkter i lovens forarbeider eller i retts- eller forvaltningspraksis, så langt det er kjent for lagmannsretten, som taler for at belastningen ved å avvike et arbeidsforhold kan godkjennes som yrkesskade. I og for seg stenger ikke lovens ordlyd for at også slike skader kunne være omfattet. En meddelelse av oppsigelse eller avskjed vil gjerne skje ved en konkret tidsbegrenset ytre hending, og for den enkelte kan hendelsen komme uventet og fremstå som usedvanlig.

Lovteksten må imidlertid undergis en viss presiserende fortolkning i lys av hva en naturlig forståelse av begrep arbeidsulykke tilsier, noe som også er i samsvar med den omfattende praksis som knytter seg til dette kriteriet i folketrygdloven. »

Videre uttales det følgende:

« Størst skadepotensiale vil det knytte seg til en uberettiget oppsigelse eller avskjed. For slike begivenheter inneholder imidlertid arbeidsmiljøloven et særskilt sanksjonssystem med rett til erstatning for økonomisk og ikkeøkonomisk tap etter § 62 annet ledd og § 66 nr. 5. Ellers er det årlig et meget betydelig antall arbeidstakere som mister arbeidet på grunn av virksomhetsnedleggelse eller omstillinger. Ikke minst gjør dette seg gjeldende i det private næringsliv. Selv om dette fra den enkelte arbeidstakerens ståsted vil kunne fortone seg som en sterkt uønsket begivenhet og noe av en personlig ulykke, er dette i et mer overordnet perspektiv ikke slik negativt avvik fra hva som må forventes i et arbeidsforhold at det bør betegnes som en arbeidsulykke. Det er en annen type risiko som da har materialisert seg enn i yrkesskadetilfellene. Lovens vilkår om « usedvanlig belastning » er derfor ikke tilfredsstilt i slike tilfeller. »

Gulating lagmannsrett er fullt ut enig i de ovennevnte synspunkter.

Trygderetten har i sin kjennelse tatt stilling til om de øvrige hendelser på arbeidssstedet i perioden fra 06.02.1995 til 07.03.1995 representerer en arbeidsulykke etter folketrygdloven § 13-3 annet ledd. Lagmannsretten deler Trygderettens oppfatning om at de enkelte hendelser ikke er av en slik karakter at de kan anses som ulykkeshendelser verken i forhold til bestemmelsens første eller annet punktum. Lagmannsretten viser som Trygderetten til den omfattende forvaltningspraksis som foreligger på området.

Trygderetten har i en lang rekke avgjørelser slått fast at mobbing/trakassering fra arbeidsgiver eller kollegaer ikke er forhold som omfattes av yrkesskadedekningen, jfr. bl.a. TRR-2004-1337, som inneholder henvisninger til en del andre sentrale avgjørelser på området. Når det gjelder den foreliggende sak, er lagmannsretten også enig med Trygderetten i at de samlede hendelser har skjedd innenfor et tidsspenn som medfører at man heller ikke kan anse de samlede hendelsene som en arbeidsulykke i henhold til noen av alternativene i § 13-3 annet ledd.

Ved behandlingen av saken i lagmannsretten, er det fra As side primært anført at det er hendelsen på arbeidssstedet den 4. februar 1995 som representerer en arbeidsulykke. Det vises til den beskrivelse av hendelsen som tidligere er gitt.

Etter lagmannsrettens oppfatning, faller heller ikke denne hendelsen under folketrygdlovens definisjon av arbeidsulykke. Hendelsen kan vanskelig sies å representere en ulykkeshendelse med et markert ulykkesmoment, slik loven krever. Lagmannsretten viser til det som er sagt innledningsvis under rettens premisser om lovens formål m.v. Hendelsen omfattes etter lagmannsrettens oppfatning følgelig ikke av folketrygdlovens § 13-3 annet ledd første punktum.

Etter lagmannsrettens vurdering er hendelsen den 4. februar 1995 heller ikke en arbeidsulykke i relasjon til folketrygdloven § 13-3 annet ledd annet punktum. Selv om saksøker selv var sterkt uenig i og reagerte negativt på deler av det behandlingsopplegget som ble gjennomført, ligger hendelsen innenfor det A måtte forvente å oppleve i arbeidssituasjonen. Det vises til at hun var godt kjent med det adferdsterapeutiske opplegget som kommunen var med på. Det var i lang tid forut for 4. februar fastsatt skriftlige prosedyrer for behandlingsopplegget, og A forutsettes å ha vært godt kjent med disse. Det vises i den sammenheng til at hun reserverte seg mot å delta i deler av opplegget.

A hadde arbeidet innenfor helsevernet for psykisk utviklingshemmede helt siden 1979, og må forutsettes å ha hatt meget god kjennskap til den uenighet som i en årrekke har vært knyttet til ulike behandlingstiltak for denne gruppe pasienter.

Lagmannsretten trekker imidlertid ikke i tvil at hendelsen den 4. februar 1995 var spesiell, og representerte en betydelig psykisk belastning for A. Det vises i den forbindelse til Gulating lagmannsretts vurdering av behandlingstiltakene i dommen av 23.06.1999 (LG-1998-844).

Tiltaket « bakoverbøying på krakk » ble i utgangspunktet bare benyttet i forbindelse med

måltider og var derfor i utgangspunktet ikke aktuelt å delta i for A som bare gikk nattevakter. Slik forholdene var på arbeidsstedet på det aktuelle tidspunkt, måtte imidlertid Enerstved, slik retten ser det, allikevel være forberedt på at slike tiltak ble gjennomført og at hun selv kunne bli vitne til dette. Lovens vilkår om usedvanlig belastning er derfor ikke tilfredsstilt i dette tilfellet.

Psykiater Bjørn Brekke ga i sin vitneforklaring i lagmannsretten uttrykk for at etter hans oppfatning representerte tvangsbruken overfor B, som A ble vitne til 4. februar 1995, en slik usedvanlig psykisk påkjenning for henne at den isolert sett må sies å representere en arbeidsulykke. Hendelsen skapte etter Brekkes oppfatning et traume hos saksøker som igjen har vært utløsende årsak til hennes posttraumatiske stresslidelse. Som det framgår av drøftelsen ovenfor er lagmannsretten ikke enig i dette. Anførselen fra saksøker om at hendelsen 4. februar 1995 alene skulle representere en arbeidsulykke er som nevnt ny for lagmannsretten. Lagmannsretten vil på den bakgrunn ikke unnlate å bemerke at dette bekrefter inntrykket av at saksøker selv synes å har hatt vanskeligheter med å henhøre de ulike hendelser under lovens definisjon av arbeidsulykke.

Det framstår for lagmannsretten som mest sannsynlig at det er en rekke hendelser som samlet sett har ført til en posttraumatisk stresslidelse hos saksøker. Ingen av de enkelthendelser som saksøker har vist til kan, slik retten ser det, sies å falle inn under definisjonen av arbeidsulykke i folketryktdoven. Hennes lidelse har utviklet seg som følge av psykiske påkjenninger eller belastninger over tid.

Selv om ulike hendelser i perioden 4. februar til 7. mars 1995 har stått sentralt i saken, er det etter lagmannsrettens oppfatning all grunn til å tro at konfliktene og diskusjonene knyttet til det atferdsterapeutiske opplegget på arbeidsplassen har vært en betydelig belastning for saksøker både før og etter dette tidspunkt. Det vises i den sammenheng til spesialisterklæringen fra psykiater Sigurd Wisløf. Etter Wisløfs vurdering er det eksponeringen i media og rettsvesen i en langvarig og meget hard samfunnsmessig konflikt som mest sannsynlig har utløst de psykiske problemene hos saksøker.

Trygderettens avgjørelse er etter dette basert på riktig rettsanvendelse og kjennelsen er gyldig.

Staten blir etter dette å frifinne.

A har tapt saken fullstendig og må etter tvml. § 172 første ledd betale motpartens saksomkostninger. Lagmannsretten finner ikke at noen av unntakene i bestemmelsens annet ledd kan komme til anvendelse. Regjeringsadvokaten v/ advokat Hæreid har krevd kr 35.719,- hvorav kr 28.000,- er salær. Utgiftene finnes nødvendige og legges til grunn, jfr. tvml. § 176 første ledd.

Dommen er enstemmig.

Domsslutning:

- 1. Staten v/ Rikstrygdeverket frifinnes.*
- 2. I saksomkostninger for lagmannsretten betaler A til Staten v/ Rikstrygdeverket kr 35.719,- - kronertrettifemtusensyvhundreognitten 00/100- med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra forfall til betaling skjer.*
- 3. Frist for oppfyllelse er 2 -to- uker fra dommen er forkynt.*